

Бүгү чурттарның пролетарийлери. каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 104 (11902)

1982 чылдың май 4, вторник

1925 чылда үндөөлгөттөгөн

Өртүз 3 кып.

СОҢГУКЧУ БҮРҮЗҮНГЕ ЧЕДИР

Улус депутаттарының чер-чер Советтеринге болгаш улус судатарының сонгулдаар кампаниязы бистин чуртувустун—ССРЭ-ниң тургустунганын 60 чыл оюун байырлалына төлөпкү ужуражыр дээш белеткел үзүндө эртип турар. Советтер чуртувун юбилейге белеткел Тываның ажил-шишчилеринин политиктиг болгаш күш-ажылчы чаа көдүрүшкүнүн база болдурган.

Совет эрге-чагырга ажилчы чоннарда күрүениң, бүдүрүгелериниң, хөй-ниитиниң ажил-херектерин эргеп башкарырга киржир калбак ар-галарын берген. Ыңчангаш бисте сонгулдаар чугула ниитилел-политиктиг болушкун. Оон улам-мындан сонгукчулар депутаттарын кандидаттарына ажилчы аңгыны, колхозчу тараачынар-ның, улусчу интеллигенциянын эң төлөпкү төлээр депшидил турарлар. Оларын аразында Кызылдың №1 АТБ-зиниң, чолаачы, СЭКП обкомунун бюро кежигүнү А. И. Галайко, Чөөн-Хемчикте «Алдан-Маадыр» совхозтун хойжузу, Социалист Күш-ажылдың Маадыры Д.Н. Ч. Ооржак, Бай-Тайгада «Тээли» совхозтун саанчызы, СЭКП обкомунун кежигүнү Р. Х. Билчей болгаш өскелер-даа бар.

Амгы үеде республиканың идеология актив сонгулда мурнунун масса-политиктиг ажилын калбаттып чоруткан. Пропаганда ажилында кол чула болза СЭКП-ниң XXVI съездинин, партия ТК-нын ноябрь (1981 чыл) пленумунун шийтирлерин, эш Л. И. Брежневтин айтышкынарын чедиптир тайылбырлаары. Бо чугула документи-лерде партияның болгаш чонун он бирге беш чылда социал-экономика программаны амы-дыралга чедипшидил боттандырар дээш демиселдин кол угуланышкынарын тодараткан. Масс-политиктиг болгаш агитация-пропаганда ажилынын дээштин оон утка-шынарындан, ону кажы бүрүзүгө билдирген чедиринден улуу-биле хамааржыр. Лекторларын, илеткелчилерин, политинформаторларын, агитаторларын сорулгасы болза улуз Ленинниң идеяларын түргүзүкчү күчүзүн, СЭКП-ниң XXVI съездинин шийтирлеринин төөгүлүгү ужурудузун тодаргай база ханы тайылбырлаары болур.

Сонгулда мурнунун кампаниязын идеология талазы-биле хандырар улуз болгаш харыскалгалыг ажил республиканың партия организацияларына оонажып турар. Ону чедипшидил боттандырарының бүгү аргалары бисте бар. Хоорайларда, суурларда 200 ажыг агитпункт ачылдап эгелден. Олар сонгулдаарга белеткел болгаш ону эрттирер талазы-биле политиктиг ажилды чорударынын төвү болу бергенер.

Найыскалда дыка хөй агитпунктулар сонгулда кампаниязы эгелээр билек ажилын эде органи-застан. Респотребсоюзта, филармонияда, №1 автотранспорт бүдүрүлгезинде, автоорук технику-мунда, №4 профтехучилищеде агитпунктулар көс-кү агитация-биле эки дериттинген, агитаторун, аныяк сонгукчуларын булуңнарын чараштыр кыл-ган, сонгулдаарга белеткел үзүндө чорудар агит-тас-массалыг ажилдың планын аскаң, агитатор-ларга болгаш сонгукчуларга херектиг солуннарын, литератураларын, чер-чер Советтеринге сонгулда-лар чорударынын дүрүмүн деген салган. Сонгук-чулар ортузунда агитас-массалыг ажилды Кызыл-дың үлетпир, аш-чөм садыгларынын, педагогика институтунун, сүт комбинатынын, автосептеге за-водунун агитколлективтерин калбаттып чоруткан. Хову-Аксы суурда, «Алдан-Маадыр», «Хемчик», «Мурнакчы», «Барлык» совхозтарда агитпункту-лар, ында агитколлективтер база багай эвес ажил-дап турар.

Сонгулда мурнунун кампаниязында сес мун ажыг агитатор хаара туттунган, оларның хөй нурууу сонгукчуларын чурттап турар чериниң айым-биле масса-политиктиг ажилды калбаттып чоруткан. Партия хооркомунун, райкомнарын бадылаан планнарын суугаар агитаторлар шын ажилдаан, сонгулда темазына хамаарышкан эрге-жок чууга саннар-фактылар, литературалар-биле хандырынган турарына партия организация-лары кичээгенин сайыр хүлээлгелиг.

Сонгулда кампаниязын кол сорулганын би-рээзи — чер-чер Советтериниң ажил-чорудуга-зын, сонгукчуларын чыгыгларынын күөсөлдөзүн тодарайды болгай, ынадыг болганда ону улам илелкейдилери чугула.

Кылдыгач чуулар-биле чергелештир сонгулда мурнунун масса-политиктиг ажилында чептестер бар. Чамдык районнар төптөрүндө, суурларда агитпунктулар, агитколлективтер ажилын ам-даа шуудайып чорутпаан. Көсүк агитация-биле эки дериттинмез, планы чок, сонгукчулар ортузунда масса-политиктиг ажил кошкан. Ону кыска хуу-саада эдер хемчеглерин партия организациялары алыр ужурул.

Тываның ажилчы чоннары ССРЭ-ниң тургустун-ганын 60 чылын болгаш сонгулдаарынын төлөп-тиг уткууру-биле бедиктен социалист хүлээлгелерин алган. Партия организацияларынын, олар-ның идеология активиниң сорулгасы болза, ол пар-тиотчу эгелээшчилериниң бүгү талазы-биле деткин-ри, эки түнелдериниң чедип алырын хандырары бо-лур. Ам эртер сонгулдаар бистин партияны дол-гандыр чонун сырый каттыжышкынын, оон идея-политиктиг чангыс эвнини, Ленинни национал политика, социалист демократияны база бир чабыннанат көргүзүп болзун дээш бүгү-ле агитас-массалыг ажилды чер болганга улам күш-тедилерин чорудар ужурул бис.

Сонгулдаарга уткуштур

ТӨЛӨПТИГ КАНДИДАТТАР

Барым-Хемчик районун көдө, суур Советтериниң де-путаттарына кандидаттар депшидил талазы-биле ажил-чы чоннарын сонгулда мурну-ну хурадаларында угу-гачулар турар. Район-да чер-чер Советтеринге сонгулдаар чорудар талазы-биле 385 сонгулда округунун тоан сөзгө депутаттарын кандидаттары кылдыр чон-нуң эң оон оодар, кыстарын депшидил.

Оларын аразында №741 көжүп чорур механистат-тыг колонияны комплек-тит бригаданың удурткучу

зу Шойдар-оол Санчатовиң Күжүгетти, районун амыды-рал хандырыла бүдүрүлгө эр-гелелиниң дааранычызы Ни-на Очуржаповна Салчакты, «Шекпээр» совхозтун хойжу-зу Кур-Сели Салчакты, Оор-жакты оларын коллективте-ри Барым-Хемчик район Со-вединиң депутаттарына кан-дидаттар кылдыр чангыс эр-гелелиниң депшидил.

Ш.С. Күжүгеттин удурт-кан бригаданың эң ажил-чы сөзгү үеде чугула район-да эвес, харын республикада сураглы. Ол ону беш чылын чедипшидил доскан. Он бирге беш чылдың бирге чы-

лын планын даалгаларын дыка ажыг күөсеткен, ийги чылын бек темптер-биле эгелден.

Районун амыдырал ханды-рыла бүдүрүлгө эргелелинде дааранычы Н.О. Салчак бо-дунуң ажилына кызыкмак, бедик мергесилдиг, чонун чыгыгларын шынарыг күөсө-дүн турар мастер. «Шекпээр» совхозтун хойжун хойжузу К.С. Ооржак хүлээнген ажил-чына бедик харыскалгалыг, чыг бурда бедик көргүзү-лери чедип ап келген район-да мурнакчыларын бирөөзи.

(Бистик корр.).

„ХАДЫЛЫГНЫҢ“ УШКУ БРИГАДАЗЫНДА

Шөл кырында ак-көк ыш-даа ышкан, дүдүккөк туруп-кан. Саагы-сырып чок, дун-нааргай аажок. Эрти сөгү-нүл дүдүккү чыды черден чыгарды. Аларары дилин-дектен наажаң ховулар. Мында чер ажилынын дилин-дектен тарып системанын шагда-ла шындыгып алган. Чедер оорганзын оон эминде байы-балгатын, машина-техниканын барааны көстүп келди. Олар чаксы чиргелчиге бирде кедергей улуг-даа болуп, чамдыкта чы-де берип-даа турар. Көдө ажил-агынын Дуржулга станциязын «Хадылыг» дур-жулга-бүдүрүлгө ажил-агыны-ны үшкү трактор-хову бри-гадасы. Ону долгапмыр диландектер кылып каан деген шөлдө ажилдап турар машина-техника-даа көзүбөс. Харын-даа өзүлөр-гү кылдыр сагындар. Ың-чалгачтар бригада төвүндө ажил-ыш хайшыгып турар болду.

Турлагын арай кедесинде, барааны көстүп турар черде, саагы шодайларда мине-ралдыг кемпичидилериниң дилелдери дүжүрүп каан. Чүктүгү боду дүжүрер маша-палар кынар бары, оон көзү турар. Бригаданың агроному орланмыаар, чакы, чугаа-

мыр, аныяк уруг Ольга Давы-дова-биле аңаа ужуражыр бер-дивис. Кызылдың көдө ажил-агыг техникуму доос-кан, Ольга аңаа агрономай берген. Аныяк специалист боудун баштайгы чазын ма-ла, Чедерин карак четес деген шөлдөргө уткаан.

— Баштайгы чазынар кан-дыгдыр, Ольга Владимиро-вна? — деп, оон айттырдымыс.

— Ажил-даа солун-дур — деп эгелден. — Бригаданың коллективин көчүтүп аңай-радыл, бир деминг уаустур. Ыңчангаш ажилымыс шуудай тур. Бо час нарын-берге бол-ду. Артында дыка орай эге-лэн. Ол чорук бүгү-ле ажил-ларын эң кыска хуусада, эки шынарыг чорударын негеп турар. Бис харын ыңтаар кы-лып тур бис.

— Бо минералдыг кемпичи-дигени ажилы сөөртүп экен чуртары ол?

— Мурнунда эккен алган минералдыг кемпичидилгес арай чептес хире боорга, не-мек бээрин дилден бис. Ың-чангаш бо калыптыг кемпичи-дигени Кызылдан сөөртүп эккен тур. Чаагай дүжүт алы-рынын бир ынанымтыг мага-дыламы — кемпичидилгени чөптүт ажилдаары. Калдыг кемпичидилгени, чептес, ка-ны пилге, канчаар ажилла-

рын Дуржулга станциязын эртем ажилдакчылары айтты берип турар. Мону аңаа-ла чер кырынга тө чаштырбас. Баштайг үзүренин черге чаш-тырып каан, оон соода ми-нералдыг кемпичидилгелерин шөл бүрүзүгө чогуур норма суугаар, тускай машина-биле база-ла оодурулгала үзүрени ышкан чаштырынын баш удуур көргөн.

Бригада төвүндө бүтү тех-никаны корум-чуртунг кыл-дыр чыскап каан. Күчүлүг сирит Н-700-тун чанында цинк-хевя үс апаргалап, ардынары хову сырнынга, хүнге хүрети долуга берги-лэн, күдөр өлөр бир-ле чүве кылган турар. Оларын би-рөөзи — бригаданың брига-дир Александр Петрович Гор-банов болду.

— Чыстин баштайгы эгелде-де кылдыр ажилы — шөлдөргө ел-шыгы базары доосту берген — деп, Александр Петрович биске чугалаан. — Ыңчангаш чаштырылга тө-дир элзон хостуг үе бар апар-ган. Ону ажиллаш база катап техниканын таарыштырылга-зын ык хынап тур бис. Чаш-тырылгаже майның ортанда эгелеп кирер.

Бо бригаданың бүтү тарыл-га шөлү дөрт мун ажыг тек-тар. Аңаа чаксы ел-шык ба-

ССРЭ-НИҢ 60 ЧЫЛЫНГА УТКУШТУР

Ленинбадтын «Ходжентаг» бүдүрүл-гө каттыжышкынын пөс-таавычы, Тажик ССР-ниң Дээди Сөвөдиниң де-путаты Ульфатинисо Абдукарова (орту-зунда) беш чыл даалгазын ийи-чартык

чылда күөсөдир деп хүлээлге алган. (Ол республика дугайында материал-дарын 2-ги арында парлаан). Ю. Набатов биле Р. Нетеветиниң фотоу. СЭТА-ның фотохрониказы.

100-ТЕН 102-НИ

Бай-Тайга районун «Бай-Тал» совхозта хойжу Эзер-оол Салчаквич Мөңгө чыл санында-ла көдө ажил-агыг про-дукцияны бүдүреринге, күш-ажылдыг бүдүрүкчүлүгү бе-диринге үлгөргө. Ол бо чылын төрүүр чүс хойдан-на ор-тумаа-биле 102 хураганы камгалап алган.

ВЛКСМ кежигүнү М. И. Лама база-ла ажил-ажыгыг шал-дың, хөй-ниити ажилына илелкейг. Э. С. Мөңгөн, М. И. Ламаны чангыс чер чурттуглары район Сөвөдиниң депутаттарынын кандидаттарына депшидил.

А. БЕГЗИН-ООЛ

Хүннүң медээлери

АЖЫР КҮӨСӨТКЕН

Май 1-ге уткуштур со-циалист чарыкка Ба-рым-Хемчиктин малчы-нары бедик көдүрүшкүн-нүг киришкенер. Район-да 14 хойжу, 11 саанчы бедиктен социалист хү-лээлгелерин ажыг күөсө-ткенер.

«Барык» совхозтан чүс хойга олаштыр «Бом» Хомуку 110 хураганы, Ланымч Соудун — 109-ту, Шактар Саа — 108-ти алган.

«Шекпээр» совхозтун Биче-Тейде К. Монгуша, «Барыктын» Бижикти-Халда Ч. Салчакка удуур-кан хойжу бригадалар ка-йымы-да 100 хойдан-на 96 хураганы камгалап ал-ган, чарытын тиелески-дери болтаптар.

Эртек 4 айларда саан-чылар аразында чарытын мурнуку оодурунда: «Хем-чик» совхозтан С. Монгун 706 кг, М. Ооржак 500 кг сүтү саап алган, «Барыктын» — Р. Хөтөк 457 кг, В. Хөтөк 479 кг сүтү саап, алган хү-лээлгелерин ажыг күөсө-ткенер.

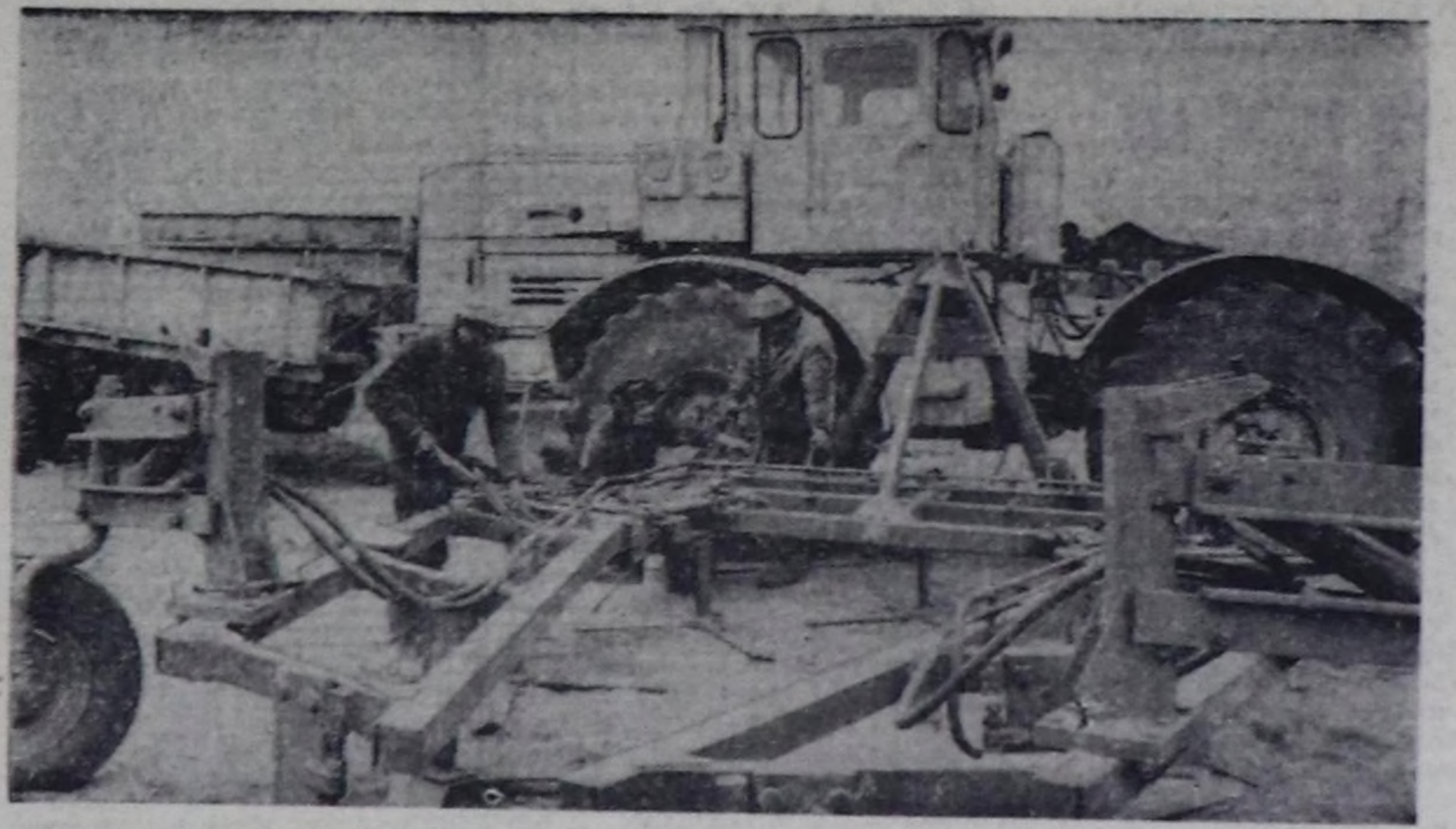
В. УУРТАК

ЧАРЫШТЫД ТИЛЕКЧИЛЕРИ

Ак-Довуракта амыдырал хандырыла комбинаты-ның Кызыл-Мааламат салбырында Прина Чүгөсө уурткан комсомолчу-алы-ктар бригаданы апрельде алаанын ооналазын 100,5 хуу күөсөткен.

Мурнакчы дарааныч-лар Н. Шаранын, В. Оржак улуз-норманы үргү-чү ажыг күөсөдир, эл-өө-рүгө эки үлгөргө-чигекти көргүзүп келгенер.

Сельхозтехникумун Кы-зыл-Мааламат районун аразында каттыжышкы-нын коллектив 4 ай-ларын планын оонала-ларын хуусаа бетинде кү-өсөткен. Каттыжышкы-нын 223 муң рубльдин ажил-дарын кылдыр турган, те-рек кырында 225,1 муң рубльдин бүдүргөн. Чолаачылар Т. Монгун, К. Ооржак, сасер Б. Ооржак социалист ча-рыштын тиелескилери.

«Сөкпө-төзөн чуртум дег дөптө, өскө ынады чурт-ту билбес-даа мед...» Бү-тү дилтерден келген тай салыг даштыкы аалчы-лар москвалык-биле ка-ды бо ырын Май бирини колонналарына чыскаалы-шап, ырталып эркенер. Олар май 2-де Эвилелдер бакынынын колонналыг за-лилга ажилчы чоннарын эл-сеткел каттыштырылганын хүнүгө холбаттыр болган Москваның ажилчы чоннары-ның митингизинге киришкенер.

ВЛКСМ-тин даргасы С. А. Шалаев москвалык-биле, даш-тыкы аалчыларга байыр чедирген, күш-ажылдыг кижилериниң эл-сеткел катты-жышкыны — канчаар-даа аажок улуз күш, уаустарын эл аки келер үе дээш демисел болурун чугалаан.

Делегей болушкунуң тур-тай байлаа пролетарык ин-тернационализмниң туттары-ның алаага күш-ажылдыг бүтү кижилериниң сырый кат-тыжарын негеп турар. АКШ-ка баштапкан империализм күштериниң оон дайымаар чааанын милитарист чүт-күлдери тайып хөргөшө, бөмбүрестик кижилериниң амы-тылыга канжыгызында-ла артык айымда дүрөт турар. Ак бакының амгы ээлери ССРЭ-ниң тодаргай са-

МАЙ БИРГЕ ТУРАСКААТКАН МИТИНГ

налдарына харыскалгалыг, боо-чепсектиг улам уузу кү-түг, айымдыг системаларын дүвү-далаш-биле неместир бу-дурпун удуурени үргүчүлөп, Европага «кызылаарлаттыл-ган ядролуг дайын» дээр кал-чаалыг чүткүзүп илелкейди-ди, боудун даа дайымаар стратегиянын кол негелде-зи кылдыр «баштайгы ядро-луг согушкун» дугайын ажил-ыш чугааруу турар.

Америк империализм уга-медел чок дайымаар про-грамманын боттандырар-биле социал молчутулды күш-те-дилер, ажилчы чоннарын ажилдаар болгаш амыдыра-даа эргелерин кызмадап тур-тар.

Интилериниң чыла шапа-ны уеюн бээр 37 чыл бол-ган. Ыңчалда-да дайынын тирөөнүнн өөрүшкүзү бол-ган чок кижилерин окус-кан не-хөргөшөренин, ажи-лдериниң ажил-хуузу ам-гы-даа үеде утундурбаан. Ың-чангаш бистер ынады айыл-чалашты база катап болду-рбас, тайышкы камгалаар дөшт берген дайыраавыска шычыч боон турар-даа бис.

Бистер бүтү дилтериниң ажилчы чоннарын болгаш профилелдерин боттарынын

хүрөөлөктерин улам сырый каттыштырып, тайың дөшт, боо-чепсекти дүжүрер бол-гаш чарыжышкынын дөшт, дайын кыжанын удуурени дөшт, ядролуг, нейтронут болгаш химиялыг чепстерини хоругдары дөшт демиселе делегейниң профилелдериниң канчаар-даа аажок уузу күжүн долугу-биле ажилла-рынга база катап кыйгырып тур бис деп, оратор түңкел-де чугалаан.

Индирде — Профилелде-риниң Бүтү-делегей катты-жышкынын чыгыне сек-реттары И. Закария. ССРЭ-ниң 60 чылдар иштинде эр-кен оруу улуз Ленинни бол-ган оон тургускан партия-зын политиктиг тура-соруун, генералдыг улаан-медерлин болган организмниң ар-галарын чүгө чайынадыр көр-гүзүп турар эвес, харын база ол орун эл-сеткел каттыш-тырынын кайтамчыгыг үле-рин чөткөзүп көргүзүп турарын оон чугалаан. Оратор Совет Эвилелдиниң дузаламчызын, совет кижилериниң эл-сеткел каттыштырылганын уузу удуур-дузалап Кубаны, Вьет-намны болгаш Афганистан-ны чызо-биле көрсөткен.

Амгы үеде кижэ төрелге-

тепид төөгүзүлде эне-не на-жын байдал тургустунганда Совет Эвилел тайың дөшт, боо-чепсекти эндере бүдүр-ери сонсадыр болгаш дүжү-рери дөшт чайгыш чок де-мисел турарын айткан, оратор, аныч-буру чурттары ажилчы чоннары, оун эл-сеткел каттыштырылганын илерей кылдыр үнөзөр бис деп чугалаан. Бистер тай-бышты лөгөн, боо-чепсекти дүжүрери негеп турар бис, чүте дээрге, бистер даяр-дарын болгаш эки чурт-таарын күөп турар бис. Ону чедип ап шылар-даа бис, чү-ге дээрге, бистик талавтык Совет Эвилел-биле кады бис.

Дарааныла сес ап, чүвө чугалааннар: Социалист Күш-ажылдыг Маадыры даа-ралыч-моторист М. А. Со-ловья, адмирал С. Е. Се-врюгин олар СЭКП-ни, оон Ле-нини ТК-зын долгадыр сы-рый каттышкан совет проф-илелдериниң пролетарык ин-тернационализмниң тутун бе-дик тудуур турарын айткан, кижэ төрөгөттеги делегей-ниң термоядролуг айыл-ла-ламына таарыштырар деп кыжанын турар агрессияны.

болгаш милитаризмниң кү-жүгө удуур шийтирмиз де-миселе кыйгырган. Араб профилелдериниң чурттар аразынын конфедер-ациянын чыгыне секретарынын ораакчызы С. Бахру араб ажилчы чоннары АКШ-тын империализмниң, сони-миниң болгаш реакцияны кылып турар планнарына удуур демиселди күш-тедиле-ринге кыйгырган. Удуура-нышкынын палестина ший-чешкини, Ливаннын патри-отчу күштери Сирия-биле ка-ды Ливаннын мурнуу тала-зын сонионистиниң эжелерин болдурбас, боудустун чангыс баам-даа чарыжыг бербес бис деп, ол чугалаан.

Африканың профилелде-риниң чангыс эвнини органи-зациянын чыгыне секретары дузалакчызы Э. К. Аф-риканда боон турар на-ционал-хосталга дөшт ший-чешкине социалист чурт-тарынын, хамыктын мурнууда Совет Эвилелдиниң деткин-шени дөшт өөрүп четтирип турарын диктанган. АКШ-ка баштапкан империализм кү-ш-териниң дайымаар по-литиказын шийтирели-биле буруу шаарычче ол кыйгыр-

ган. Латин Американын ажи-алчы чоннарын профилелде-риниң чангыс эвнини док-тамак конгрессииниң секретары Мигель Антонио Каро, ГДР-ниң салды, аш-чөмөр үлетпүрүч ажилдакчыларын профилелдериниң төп баштаар чериниң даргазы Ш. Вельс, Франциянын күш-ажылдыг бүтү-ниити конфедерациянын төлөкчиги К. Байар, Афганистаның профилелдериниң төлөкчиги Гулам Али Раешу олар база-ла митингке чүвө чугалаан, профилелдериниң ниити дайыны — импери-ализмге, оон дараал-молчутул политиканын удуур чангыс элпиг, сырый каттыжышкы-ныла демосежарыны, боо-чепсекти эндере бүдүрери сонсадыр болгаш дүжүр-ени чедип алыр, тайың дөшт демиселе эл-сеткел каттыштырылганын күш-тедилериниң чугулазын оона-лап демдөлдөп.

Митингте СЭКП ТК-ның делегей кидилгени эргелек-чигенин бири ораакчызы В. В. Загладан, хөй-ниити ор-ганизацияларын төлөк-чилери киришкен. (СЭТА).

Бистер кайтамчык эпоханын үсүндө чурттан турар бис. Солуу-сеткүүдө номчаан, радио дыкнап, телевизор көрүп ортап, бо-ла таваржырымыс ол сөстөр хун бүрүнүд анаа сөстөр аларган, а аларда бистин хунеривистин шымы сениккен. Чүгө дээрге бис шынап-ла онзагай үдө чурттан турар бис. Мен анаа: кайтамчык, тергипи эки чурттан турар бис деп немээр бодай-дыр мен.

Бистер бо хунге чедир революциянын берге оруу-биле, денинчи тутуң ада-биле, чурттуу акы-думамыныкы уластарыңкы чангыс эптиг эг-бүлөсине келген бис. Мээн салга-ым ол марштан маадырымг үс-чадаларын сактып чоруур. Кайтамчык суркан чеге «Ваштотройну» баштайгы экскаваторларын кастынын кирип тургангын көргөн мен. Ол турдугун кирипкчилери, бистер, халымын кенде, кыркжаа соок-ка карак кыма ажаадап, кедир үнүн чекетелген сактары, мөөн шөлдөрүн сакжымыска чуртун турган бис. Амгы Вахш шынааы — чыңгыс волкополуг хөөңг өстүрөр талаа-биле чуртта кол чер.

Мээн төрөн дагаларыма Памирнык улуз трактанын, Хоргоу дегелер-биле харылдаштырган орукту, туудун турар турган үени сактып ор мен.

Уау оруктуң кыдыг өртөөдөрүн адап тура, Владимир Ильич Ленинниң ат салган Россиянык болган Чөөн чүктүк бүтү муузалманырыма кыйгырымн сактынас арка чок: Россиянык бүтү уластарыңкы эргелери шыккап, сенирин эргелериниң революциянык болган оон органны-рынмын, ажалым, солдат болган тараачын депутаттарын Советтери бүтү күчү-күжү-биле камтадан турар. Чөгүм хар-ын мычан таджик черни кырыма хосталганмы болган аас-кежипини хуну үнүп келген.

«Ыкан-ла улам бурунгарлаар, мыан-ла улам хөйү чедип алыр херек» деп, Ленин чаган. Ол кыйгыргы бистин амдыралымын үндөсүн апарган. Бедик утка сениккен денинчи сөстөр күш-ажаады болган илдепкени тыылды-рып турар, олар партиянык болган чонун ажал-херекте-ринде болган планларында.

Бистин бо үеис коммунист тургузушкунуңкы көстүп көрбөн калбарышкыныкын үеис. Республиканык эконо-миктиг күчүң чыдаң чылае өзүп, оон нини эңилдеп күш-ажаа хуваалдамыга ууу улам-на арбадан турар. Даг-лы черни экономикамы шапкын хөгжүп турар.

Бөгүн номчуку хунеректиг Таджикистанга «четкен кез» болур. Бистин тургузушкунуңкы саппары, фактылары анаа шуук деп дыналымын. Көрдүнгөн бүгү-ле чүдөдери амдыралга боттаңдырып келген болган боттаң-дырар бис. Чүгө дээрге бистин чедипкениненин үн-дөсүн — акы-думма совет уластарыңкы буюу-биле найыралы, денинчи Коммунист партиянык мерген улаштуугамы.

Мирсад МИРШАКАР, ССР-ниң Кү-рүңе шапалыкың лауреады.

ТУРГУЗУКЧУЛАРНЫ ЧОРГААРАЛЫ

М. ХОЛОВ,

Таджик ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы

Таджикстан! Бис бо сөстү сагыш-сеткидин онзагай хөд-өөшкени-биле адап турар бис. Адап-на чыл бурунгар-гы турт чурунган Таджики-станнык тыппас силер. Оон терүтүгөн хунеринде бис-тин ададарымыс найысалды кала тургузар чор деп үр бо-дым уруга таварышканнар. Адак сөлдүдө дөртөн эг-бүдө чурттан турган Душанбе киш-лякты шилип алганнар.

Мурунда эрги фото-чурук-тар чыдыр, Дойдан кылган ба-жыла Күш-ажаады ууус кы-миссарымыс турар, баа-ла кы-дыг орай-саада—Чер ажалы-нык улуус комиссариаты. Кө-рөс күдур анаа-ла лампа тер-гини үнелит эт бооп турган.

Таджик улуустуң ол хире кы-дым уужада бергенин чы-жыда чүдө? Хармы чангыс: чүдө мерген угаңгыт денин-чи национал политиканык ачымда, акы-думма ула-старын, бир-ле дугарын-ла уау орус улуустуң азамында, оларын дууаламчы-зын ачымда шаадагы хо-жуданга кыдыг-кызыгар чеге ам Ортаа Азиянык индустри-агарымыс улуз району апарган.

Уау Октябрь бүтү уластар-ын дег эргелин чарлаан. Ынчаа-даа ол чүгүла юри-диктиг акт алап деп эргелит чорукту додуу-биле берип шылаас турган. Хөгжөөс де-вискөөрлерин денилдеп че-дир экономикамы болган кудурны кудур ужурут. Совет Социалист Респуб-ликалар Эвделинге каттынан еске республикаларын дуу-ламчымыс чокка, таджик улу-с буюу-луз чоруктан денилдеп бей-патриархалдыг харыл-зааларын социализмде ол хир-е мыдыг уау шурашкын-ны кылып шыдаас турган.

Бистер бөгүн мынча деп

чоргаарал болган өөрүң чет-тиришкени-биле чутаалап тур-рар бис: бистин экономикамы-тын, өртөмистиң, кудурна-мыстың быжыгып тургустуна-рынын өгө бажыша Москва-нык болган Ленинградтың, Киевтин, Ташкентиниң бол-гаш еске-даа улуз-уау хоо-райларыңкы төлөөлериңиң тургашар.

Амгы үдө, Ортаа Азияда он уауу дөп Муруу-Тад-жик дөвискээр-бүдүрүгө ком-плекси республикада тургу-стуу турар, оон составында Нурек гидроэлектростанциясы, Явниниң электротехника заво-ду, анык хоорай Турсунаде-де алюминий заводу, улу-з уау даг-тымыш болган да-гарыгала заводтары кирип ту-рар.

Таджикстанда ажитлап бо-лур черлер аэроз, оон дөвис-көөриниң 93 хуууу — дагалар. Даг хеминиң берип болур энергетика куралавырларын талаа-биле еске черлерден байдаа эки. Бистин республи-када нини чуртуңдан үш ка-тап хөй кижи терүтүңүп ту-рар.

Бистин ажал-агымыс чан-гыс аай план дугарга хөгжүп турар, анаа бүтү чуртун бол-гаш республика бурунун эрг-е-ажыктарын барымдаалап көргөн. Таджикистаннык улуз энергетиканык баштайгымы Нурек ГЭС болган, ону көр-дүнгөндө 15 ай бурунгар ажитлаа киверген. Эм И. И. Бржезнев ол туудуга чорай ол бодуну байыр чедиркиш-кениг мычар дөмдөдөгөн: үк-кыдөле социалист чарыш-тын күчүлүт күжүн база ка-тап тодаргай көргүсөң, ви-

ти сорулган чедип алыр дөш, Таджикистаннык суг ту-дугулары, Украинаның, Ле-нинградтың, Уралдын машина-тудукчулары, чурттуу еске үдөтүр төнтөриниң ажалы-чоннары күжөвишкенини каттыштырган. Туудуга ты-ылган «ажыктын эстафети» дыкка хөй күш-ажаады коллективтер ажитлап берге-ни таварыла эвес.

Таджикстаннык энергетика-зын хөгжүдөсөңгө ам ба-за бир арып ажиттар. Ну-роктең чедип километр чеге, Ортаа Азияда он уауу Ротун ГЭС-тиң тууду эгелен. Оон плотиныныкы бөдк 335 метр болур, ол дээрге Нил хемдө Асуан плотинындан үш ка-тап бедик болуру ол. А тур-иналарын күтүлү 3,6 мил-лион киловатт Вахштын ала-ды агымда Байнаан стан-цияны тууду турар, ону ту-дугулар планнаа дууа-зында бир чыл бетиде ду-лаарыңкы хулааңгер.

Чурттуу 500 ажит заводтары Вахште буулооерлерин, экс-каваторларын, хөй чүк сөө-түр автомобильдерин, металл-конструкцияларын чорууду турар.

А. Таджикистаннык анык-тары Байкал-Амур магистрал-нык, КамАЗ-тың, Атоммап-тын туудугарында база че-дипкениг ажитлап, Старый Осколда металлургия күчү-төсүн туудууда. Кара эвес хөрүңүт зоаны шыңгөдди алдырып кирип турар.

Он били бип чылдын баш-гында Таджикистан кү-жөс шыгактарында 920 муң тонна «ак алдыны» киверген, ол планнаындан хөй.

Бистин дагаларыг чөйрө-сте цитрус өстүрү чедип-кениг хөгжүп турар. Лимон-нары чыда мун тонна ажит-ны ажаап ап келген. Бо чы-лын бистин чер ажитлагы-рыс пекан тоорутту аргала-ры өстүрүп эгелээ. Тараа, бо-ым, мал чөм културалары бедик дүңүттү берип турар. Бо бүгүгө чер, сад, виногра-да база ногаа ажалынын өртөм-истиңде инвентурарыңкы өртөмдөнериниң киверген уауу улуз.

Чер кургадыр болган сугта-рар талаа-биле программалары боттаңдырарга, ам-даа 100 муң ажит гектар чаа чер-лери ажитлаа кивер арга алдынар. Амгы үдө Нурек далайла Вахш сынып тавар-ты дегелерде он ууу—14 ки-лометр суг дамчылар түрүл-дө кылып турар. Ону дамчып Вахштын сугу Дагларин хоу-ауа чедип коор.

Уау туудугарга чурттакчы чон күш-ажаады чаа ажит-лаарында, чаа-чаа мерге-жидерге өөренип ап турар. Ам республикада 500 ажит-чы мергежил бар апарган.

Красноярский, Новоку-знецкий, Братский алюми-ний заводтарында келген дүңүлүгү ажитчынар-би-ле кады чоонга чедир хөөң, сад, ногаа өстүрүп чорайп кивер ажитлап туралар. Оолдар, кыстарын металлур-гун мергежили согуургадып турары ол. Нурекке «ки-жидер плотины» тууду ту-рө, а плотины киверилерин өөренип дуулап турар» деп үдөтөр сөстүн тыылганмы.

ужурут болбай.

Таджик совет литератур-анык үдөлөшкөн, таджи-кстаннык эргелер акаде-миянык баштайгы прези-дентин Садриддин Айни мын-ча деп бижээ: революция мурунда Туркстанга билик-билитиг кикте ужурайчы курт хонга мышка тавары-лар деп ховар турган. Ам рес-публикада шокда чок суруну тывары берге. Хөй санын профессионал-техниктиг учи-лищелер, техникумнар, дээди өөрөдөгө черлери үдөтүрүн чаа адыралыг калдарын белеткеп турар. Оон аныда Таджикистаннык чүс-чүс оол-дар, кыстары—чурттуу он эки дөп өөрөдөгө черлеринге би-лиг чедип ап туралар.

Чоонга чедир-ле биске даг чурттууларын арында бижар-думма истерилден танып бо-лур турган. А шынаа чуртту-лар малариядан арып чорай-нар. Ам ыныг аарыларын сураа-даа чок. Ам он чаа де-ринг-херексөөдө, поликлини-калар, эмпелелерден аныда, экилдер иракта малчынар-га самодеттар, вертолеттар бе-лиг чедип турар апарган.

Бистин хеминиң ажиттан алектри Ортаа Азиянык ния-ти эсергостемазында катты-жил, оларын суглары ажи-думма Узбек болган Туркмен республикаларын кур черле-рин сугтарып турар.

Уау акымыс — уау орус ууус баштап бистин чангыс эптиг эг-бүлөсис — Советтер чуртунда кивергү бүтү респу-бликалар-биле кады бистин дагыт чарыкыны ажит ажи-чилери СЭП-ниң XXVI съез-динин тодаргайлаа сорула-ларын боттаңдырып теле-тит үдүп кивер дөп, күжүн, энергияны, билиг харманна-мыс.

Душанбениң «Гуласт» буюу-луз каттыкышы-нын кыягыларын респу-бликада болган оон да-наар-даа дына хергелеп садып ап турар.

ЧУРУНГА: наас хөвс-терниң даарачыы Д. Али-мирзеев болган оон өө-ринкичи Т. Исмаилов.

Вахштын суу өн-өн муң гектар хөөң, виногра-д шөдөрчө, садтарче чоруп турар. Хеминиң суун күчүлүг насос станциялары Таш-бадтын дүңүтүр черлерин-че каа хооллар дамчыш-тыр берип турар (чурунта). (1981 чылдың июнь).

ЧЫЛДАР, АЖЫЛХЕРЕКТЕР

1928 чыл. «Республика ууус чедипкенин чедип алган — 52,5 муң тонна хөөң чыда-ган» — деп, солуннар дыкна-ган.

1981 чыл. Таджикистаннык хөөң шөлдөрүн 929 муң тонна «ак алдыны» белет-кэн.

1929 чыл. Гармада эге шко-ла ажиттыган. Анаа 25 өөрө-ниң күлөө алган.

1982 чыл. Ам республика-нык школаларында миллион ажит өөрөничлери бар.

1930 чыл. Вахш каналыны туудуу дыкка хөй акы-дум-ма республикадан уластар келген.

1982 чыл. БАМ, Атомшап, КамАЗ туудугарында, Россия-нык Кара эвес хөрүңүт ола-нык шыңгөдди алдында Таджикистаннык чоруккы муң-муң кивер ажитлап турар.

1932 чыл. Совет Фавделиндо улуз дээ сугтарында система-ларын бирөөс — Вахш сис-темазынын биргэ элчөө ажит-лап эгелөө.

1982 чыл. Ирригация кана-ларын уууну 40 муң кило-метр ашкан.

1940 чыл. Республика найы-сылың Хорго хоорай-биле туудуштурган автомобиль оруун 105 хонук ийгилик ка-зып кылган.

1982 чыл. Таджикистаннык куртун университет ажит-тылган.

1982 чыл. Республиканы он дөдө өөрөдөгө черлеринде 50 муң ажит студенттер өө-ренип турар. 38 тускай орту-мак өөрөдөгө черлеринде 40 муң ажит оолдар, кыстар бар.

1951 чыл. Республикада Эр-темир академиянын тургу-ска.

1982 чыл. Академиянын со-ставында 20 чыгыне кектиң, 23 корреспондент-кекитүп бар.

Таджик ССР-ниң найысылма — Душанбе. Садриддин Айни аттыг шөл.

СЭТА-нык фотохрониказы.

2000 ЧЫЛЧЕ КӨРҮШ

Бо час Ленинбад хоорай-га ийи онзагай талаады бо-ла, архитекторлар оон 2000 чылга чедир көрдүнгөн ко-опланынч төлөөлөни тур-гузу эгелөө, а туудугулар хоорайнык код кудукчуу — Ленин проспектин чаргы-рын дооскан.

Шаада ыргак-дагыр, доу-рак-дооуңуң, кызым кудум-чуларыг, чангыс каат ба-жыңдарыг хоорай ам улуз үдөтүр төү апарган. Онза-гай чараш хөй хөй каат ба-жыңдарыг, дөмөт про-спектерлер, сесеристер, шөлдөрлөр хоорай магаданчт апарган.

Архитекторларын болган туудугуларын дөмөт ажи-лымын, Ленинбадтын дөг-жүдөөнүн дугарын СЭТА-нык корреспондентизме хоо-райнык код архитектору Р. Сайборг мынча дои:

— Аныг бажыңдарын бол-ган чуртталга комплекстери-ниң туу-туста аныг теле-видериниң шилчипкени хоо-райга катаптанымас тус-

кай онзагай хөйири киверип турар. Бир онзагай чүдө бо-ла, туудуга, бир-ле дугарын-да туртталга туудууда индус-триалдыг аргалары ажитлап киверген болур. Анаа чок чер-ни бажың туудууң комбина-ды эгелөө. Сырдарыңкы ол талаа арныла амгы бау-лаачылар кыдыгыңа ба-жыңдарыңкы кварталдар, са-дык болган култура төп-төр чалтыган, транспортту магистралдары шөйлөтөт. Хоорайнык В. И. Ленинге кайтамчык улуз турсаа-ла бе-дөөн кол шөлү калбарган.

Чаа районнары комплек-стиг арга-биле тууду турар: чуртталга тууду-биле кады школаларын, култура-амы-дырал хандырылганын ту-дугарын кады тууду. Чаа кварталдар каас-чараш каас-талаларын. Анаа национал утулаа-хөөрлери каа-ба-биле ажитлап турар. Шунту ба-жыңлар кодуудула төмөк көр-гүңө: ол дөргө боо бүткөп улуз агаар арылгакчы-дыр.

Бажың тууду комбинаттың

бирги элчөө ажитлаа киверип бөдү-бүдүн квар-талдарын турар чериниң аа-й-биле таарыштыр чогадып кылдыр арганы биске берген. Оларын билин, туружун черинге таарыштыр шилип турар апарган бис. Бажың-нарда чайгы өрөөдөр-бал-коннар, лоджиялар хөй, чүгө дөргө бистин агаар-бойдуу-тус изиг болган.

Чоонку үдө бажың тууду комбинаттың ийги элчөө ажитлаа кивер. Ол тос каат бажыңдарыңкы конструкци-ларын бөр. Оон соода 16 каат бажыңнар бедир — оларнык туудуун хоорайны-каа код планнада төлөөлөт. Ленинбад бөдүңнү төгү-хүт турсаа-лаады-биле ал-дарымы. Чаа туудугар ол бүтү хөй култура байлактарын барымдаалап таарыштыр ту-турар. Турсаа-лаадың шу-тууун күрүңе камтаалында алган.

СЭТА-нык корр. Ленинбад.

чуртувуса болган даштыкыга дөмөт-лөргө улуз үнелди алган. Ол республика-нык анык техниктер станциянык та-джик хөгжүм херекселери чогадыр лабо-раторияны эргелекчилеп турар.

СЭТА-нык фотохрониказы.

«АЛИФБО»

Душанбеде харыкчок би-чиг хөмчөөдөгү үжүгүлөт ү-гөн. Ону ССР-ниң бп чымын-га турсаады республиканык аалчыларыга белек кылдыр үдүргөн. «Алифбо» үжүгүлө-ти Таджик ССР-ниң школа-ларын адаарыг башкымы Хилол Каримов чогадып кылган.

Республикага баштайгы үжүгүлөдиг бир экемилерин автор өртөк-үзөниң тыл-бас уау өртөң кылдыр шы-ган чылдар. Ол еске докумен-тилер-биле тускай алаада кыдыгыңа. Оларын ара-зында Чырдыкмыннык ууус комиссариятынын 1925 чылдың февраль 11-деги № 1 дуулаа база бар. Оортан олурутар: «Ууус өөрөдөгө класияны ажитлаачыларын, башкыларын — шунту 31 ки-жи. 4 интернауты. 3 эге-жиканы 152 өөрөңчилери-биле кады санга алыр».

Хөй хөй кивергө бө-фент-башкылар шунту эл-дөтүр чүдү йишкын салгыла-рып Чүд дөргө бөгүңү Та-джикстан сугузуларын бол-ган студенттериниң респу-бликамы: үш кижиниң бирөө-н-ле өөренип турар. Респу-бликаның ажал-агымында 250 муң ортумак болган дээди өртөмөт специалистер бар.

ДАГЛЫГ ЧЕРНИ ЭРТИНЕЗИ

Кара Маркс аттыг колхо-тун дөргөдө Сапар Джумаев контрарга сагыш-сеткил сер-гек чедип келген: Вахш шы-нааында ажитлаа чок чат-ларнык механикаторлар рис-тарымынга белеткөн. Че-манити хөрүңү шунту доу-у-биле экек төгөр ужура таварышкан.

Вахш шынааынын үдөөн чурттакчымы С. Джумаев ажал-агымын 25 чыл удурутп келген. Ала-чурттуу Уау да-йынынга эгеленден төңүзү-гө чедир туушкан, ол тө-рөп черинге өөн келген. Ол баштай партия болган ажит-лаагы органырында ажитлап чорай, оон соода ону хон-дулдуу болгон дөргөдө да-йынынга сооткан. Ам ол ажи-алдыг Таджикстаннык чорга-ралы.

— Ырак эвес өртөк үжө-тая көрүңмөй Вахш шынаа-зынын үдөөн билери берге-деп ол чутаалады. Хөй ном-нарыг бөдк библиотекка-зында ол «Турсаа» деп ховар номну көргүсө. Ону 1913 чылда үдүргөн. «Вахш шынааы эвөөс чурттакчы-лыг, хары-лаа шилчипкени-маа черлерге хамааржыр. Хөмич эрктери» шырай арылалар-биле дүй үтөң, турт-такчылыг черлер ховар та-паралар. — деп, мыда бижээ.

Октябрь революцияны-ның мурунда бүтү шынаага сугаттыг черлер чүгө муң гектар чедип турган. Ам чангыс бистин колхоотта бе-дөөн кыдыг черлер үш муң га ажит — деп, ол уламчылаа. — Оон мурундагы куужурут черлер, хыргыштар орун, туудулар ам тергип эки хө-вөни берип турар. Турсула-нык хөвөни Москванык, Ле-нинградтың, Ивановоңуң бо-ган чурттуу еске-даа хоорай-тарынык пө-тавыкчылар кооп ап турар.

Вахштын сугтарында сис-темазын тууду бирги беш чылдын он улуз туудугу-рын бирөөс болган. Оон бе-жиги чылын бо чылын дөмөт-көн. Ынчаа чыл дүртүлүлө, ан-ле кыска тууссада (ол үеиң азияны-биле алмга) чүс ки-лометр дүртүгү каалады, ка-зып кылган, сугарыла чет-

кизи ажитлап эгелөө. Ам мында барыс 200 муң гектар черни сугтарган, оларын 114 улуз солхоттар, колхооттар ажитлап турар. Оларын чыда нини продукцияны чартык миллиард рубль түң-чүт.

Учөөлөни мурунда шы-наага бөдүн улааынын хө-вөни өстүрүп турган. 30 чылдары нарын улааынын өгит хөвөни менеп турган. Олар таарышкан. 1936 чылда өртөмдөнер бүтү көрүзүлгө талаа-биле өгит хөвөни ажит турар тус черниг сөр-түп өстүрүп үндүргөн. Оортан бөр нарын улааынын ала-чурт хөвөни белтередиң өс-түрүп эгелөө. Таджик чер ажитлаадыг чуртка төгүлүг улуз ужу-дуулаа сорулганмы — ууу болган эң нарын улаа-ынын хөвөни «ССР-же лаштыкылар кивер сөртүрү-дөн хосталарын шилчирла-рыңге улуун кивер.

Амгы үдө шынаада чиг-өт хөвөни 500 муң тоннаны бу-лур турар. Ол он аныда хөй экилдер, гравиты, ви-ноградты, арбузду, дыканы, пер-сиктерни чуртка берип турар. Республика сайкыраагы мал ажитыг дөмөткөр, аш-чөм программаны боттаңдыра-рынга уау улуун киверип турар.

Шынааы ол-бо чүкче ке-жилген асфальтадан оруктар, электри дамдылганын шуугуны маңа келген ки-жи бурунун сагышкыга ар-тер. Чаа-чаа төлөөкчелер-биле тутан хоорайлар, ко-лоо, солхоттар суурлары ка-ракка өөрүңүт.

Шынаага беш чыл бурун-гар Курган-Төбө областы тургускан. Көдө ажал-агы ажитлаа чыда хөвөни боттаңдырып, дөш өртөң чымын ол Ленин өрөңи-биле шаптан-кын. Бүтү-улаадыг сооп-ластыг чарыкыны дөргү улаа төлөөкчелер болган.

— Чугааың дооңу тура, Са-пар Джумаев мынча дои: — Совет киверлөр чыда чарталар, оортан ам байлак үнүм-дүңүттү ап турар.

Я. НУДЕЛЬ, СЭТА-нык корр. Курган-Төбө.

Нурен — Вахшта таджик энергетиктерниң хоорай. Оон туулуңга 46 нациялар-нын төлөөлери киришкен.

СССР биле Индиянык аразында тропосфера ха-рылааынын хулаа алыр-дамчылар станциясы 2300 метр бедин дага ажитлап турар.

КУЗЕЛ-СОРУК-БИЛЕ

Бөдүн тараачынык огу Рауф Баратовуң аныккы байлактарыга канды-лаа тыппыс дилекчелери адаарган болур. Эртеден Тянь-Шань-нык болган Памирнык даглар-ында ажитыг кызылдарын чыгарып хойуулаан хөвөни үндөсүн тургускан. Оон удуруттаа-биле бижат-тып сөөлү коллективтиг «Таджикстандаа чер карты болган кырында ка-ды» деп монографияны геологтарга респу-бликаны казымал байлак-тарын дилеп тыварыга өрүч айткычымы кылдыр дамчы-кан.

Баратов бөдүнү дөмөт-кенин дөргөп чыл бурун-гар эгелөө. Мычан оон баштайгы башкымы, Ленин-

градтың даг институтуңуң доцентиз И. Никитин анаа байыр чедирген. Чүд дөргө анык геолог Тамдыкулау-дун мышак-вольфрам тылмын-чир ажитымы ол турган. Бир чыл болганда оон кир-изилгези-биле Хаит чогуңда коргучуңуң черни, Рохат-тарда флюоритти черлерин ажиткан. А бурунгар кер-иңге чаа сорулгалар өртөм болган практиктиг-даа улуз тургустунган.

Баратов 28 харында эр-тең канжыдап апарган, ы-чанга Коммунист партия-нын хулааңгыт киверген.

Ам ол ажалымы, Таджик-станнык Эртемир академия-нык пралакты-президи-на, ССР-ниң геологтарын национал комитетини кечи-

гүнү, нитрография (наш би-жиги, чурумалдар талаа-би-ле),

